

De verspreiding van *Cuculus canorus* in Nederland en in het grensgebied, 2e aanvulling¹⁾

door

W. Ph. J. HELLEBREKERS

Onderstaand volgen een aantal aanvullingen ontvangen sedert de publicatie in 1953 (Limosa, 26, p. 1—20).

Vooraf twee opmerkingen:

1. Enkele lezers betreurden het, dat in genoemde publicatie geen definitie was gegeven van een „biologische koekoek-stam”. Ik versta hieronder een kleiner of groter aantal koekoek-♀♀ in een bepaalde streek, welke normaliter hun eieren bij een bepaalde waardvogel leggen. In een min of meer afgerond plassen-gebied komen bijvoorbeeld 20 koekoek-♀♀ voor, waarvan er 12 normaliter bij de Kl. Karekiet (*Acr. scirpaceus*), 6 bij de Rietzanger (*Acr. schoenobaenus*) en 2 bij de Gele Kwikstaart (*Mot. flava*) leggen. Die 12, 6 en resp. 2 vormen dan drie dergelijke stammen. Dit houdt dus niet in, dat de eieren van één stam grote gelijkenis behoeven te hebben. Hierbij kunnen belangrijke verschillen optreden, hetgeen dus niet wijst op een nauwe bloedverwantschap. E. MAYR (1953) noemt de aanduiding biological race „not descriptive”, waarmee ik mij volkomen kan verenigen en stelt de term „host race” voor.

2. De ei-tekening is uit de aard der zaak een zeer gecompliceerd verschijnsel, waarover het laatste woord nog niet gezegd is en misschien nooit gezegd zal worden. Ze hangt af van diverse omstandigheden, zoals modificaties (gevolgen van het milieu), mutaties en kruising. Mijn korte uiteenzetting op de pagina's 10—12 was slechts één facet van dit proces en moet opgevat worden als een m.i. bruikbare werk-hypothese. In werkelijkheid zal het met diverse omstandigheden samenhangen en waarschijnlijk niet van één gen afhankelijk zijn, doch van een complex van genen.

In verband met dat alles moge ik besluiten met de volgende citaten, al hebben deze dan ook betrekking op het vederkleed en niet op de eieren:

„However the early Mendelians emphasized the rôle of large mutations (DE VRIES and BATESON) and thought that they produced new species by a single step. They minimized the rôle of the environment, even as a selective agent.””In turn, the genetics results, together with their mathematical interpretation by HALDAN, FISHER and WRIGHT, forced taxonomists to give up their Lamarckian thinking and made them realize that the small variations which they know so long were actually small mutations.” (E. MAYR, Methods and principles of systematic zoology, 1953).

„One of the most interesting cases of dimorphism is that of the pretty Australian „Gouldian finch *Poëphila gouldiae*, which exists in two common phases, one in which the facial mask is completely black like the rest of the head, and another in which the mask is red. H. N. SOUTHERN (1945) has shown that it is „probable that the colour of the face-mask is caused by a single sex-linked

¹⁾ Voor 1e aanvulling, zie Limosa, 27, p. 62—63.

„gene, the factor for red being dominant to that for black.” (J. FISHER, A history of birds 1954) (Spatiëring van mij; H.)

Nu volgen de na 1953 door mij ontvangen gegevens, waarvan een aantal van oudere datum zijn, doch eerst nu te mijner kennis zijn gebracht. De meest interessante, hetzij qua waardvogel, hetzij qua type zijn vet gedrukt.

Terschelling.

Alauda arvensis (1)
Anth. pratensis (2) (J. TANIS)
Mot. alba (1) (idem)
Acr. palustris (1) (idem)

Vlieland (J. TANIS).
Oe. oenanthe (1)
Ph. phoenicurus (1)

Texel.

Anth. pratensis (4)
Saxicola rubetra (5, waarvan minstens 2 blauw, 3 juv.) (S. BRAAKSMA en Th. BELTERMAN)

Bloemendaal/Zandvoort.
Pr. modularis (2)

Noordwijk/Lisse/Vogelenzang.
Mot. alba (1)
Musc. striata (1) (Th. BELTERMAN)

Oost-Voorne/Rockanje.
Acr. schoenobaenus (1)

Schouwen (J. TANIS).
Alauda arvensis (1)
Prun. modularis (1)
Tr. troglodytes (1)

Z.H. en Utrechtse plassen-gebied.
Acr. schoenobaenus (1)
„ *scirpaceus* (3)

Pijnakker/Rodenrijs.
Acr. schoenobaenus (1)

Ten N. van Antwerpen.
Acr. scirpaceus (1)

St. Michielsgestel.
Pr. modularis (1)

Turnhout (België) (W. PAULUSSEN).

Emb. citrinella (1) (1947)
Mot. flava (10)
„ *alba* (2)
Acr. scirpaceus (32)
„ *schoenobaenus* (2)
„ *palustris* (2)

Sylvia borin (1)
„ ***atricapilla*** (1)
„ ***communis*** (1)
Pr. modularis (3)

Eindhoven/Aalst.

Mot. flava (1)
Phyll. trochilus (1) (B. v. DOOREN
koekoeksei onbebroed, fitis
zwaar bebroed)
Acr. schoenobaenus (4, ***één fraai
erythristisch***, bij *Cuculus*
zeer zeldzaam).
Pr. modularis (3)

Helmond.

Emb. citrinella (1) (Br. AGATHO)

Bakel/Deurne.

Card. cannabina (1)
Sax. torquata (3) (Br. AGATHO,
1954)

Leende.

Chl. chloris (1)
Acr. schoenobaenus (1)

Werkhoven.

Mot. flava (1)

Zeist.

Ph. phoenicurus (1, ***blauw***), (TJITTES, 1927; zie 1e aanv.)

Baarn/Blaricum.

Sylvia borin (1) (L. VAN 'T SANT,
1952)
Pr. modularis (2)

Dreumel.

Musc. striata (1) (C. J. v. GELDER)

Wageningen/Ede.

Phyll. sibilatrix (1, ***blauw***)
(KLUIYVER, 1921; zie 1e aanv.)
Ph. phoenicurus (4, ***blauw***) (KLUIYVER,
1922 en 1924; zie 1e aanv.)

Apeldoorn.

Ph. phoenicurus (1)

Assen.

Ph. phoenicurus (1, **blauw, eerste opgave voor Drente**).²⁾

Fries meren-gebied.

Pan. biarmicus (1) (J. D. BRADA, 1938; zie 1e aanv.)²⁾ Mevr. E. A. DE WILJES-HISSINK, 1955, die mij het volgende schreef:

„Hierbij doe ik U toekomen 1 ei van de Koekoek en 1 ei van de Gekr. Roodstaart ten bewijze van het voorkomen in Drente en wel te Witten, gem. Assen (2 km van Bovensmilde). Helaas zijn beide eieren zwaar bebroed. Het geval heeft zich als volgt voorgedaan. Op 2 Juni om 14.00 bemerkte ik onraad bij het Roodstaarten-nest. Toen ik ging kijken zat er een Koekoek niet op, doch naast het nest, dat in het dak van een bijen-stal zit. Hoewel ik op 1 m afstand stond, bleef de koekoek zitten en ik ging weg om hem niet te storen. Ongeveer 1 minuut later werd hij verjaagd door een persoon, die van een andere kant de bijen-stal naderde en vloog weg. In het nest vond ik toen niets anders dan 4 gelijke eitjes van de Roodstaart. Op 14 Juni ging ik nogmaals kijken en vond bijgaand groter ei plus 5 Roodstaart-eieren, die nu wel een dezer dagen uit moeten komen.”

Zoals reeds boven opgemerkt is dit gegeven zeer interessant en als eerste opgave uit Drenthe en om het type koekoeks-ei, dus mijn hartelijke dank aan berichtgeefster (H.).

Terugvondsten van in het buitenland geringde vogels, 27

door

C. G. B. TEN KATE en J. TAAPKEN

3a, CORVUS CORONE CORNIX — BONTE KRAAL.¹⁾

Stockholm.

- T-7.295, ○ juv. 2-VI-42, Södermanland, + 18-I-43, Haren-GR. (MS)
 TA-1.790, ○ ad. 19-III-44, Småland, + 10-I-47, Emmen-DR. (MS)
 TA-6.158, ○ ad. 7-V-46, ibidem, + 14-II-47, Roden-DR. (MS)
 TA-6.735, ○ ad. 4-IV-46, ibidem, + 26-III-47, Denekamp-ov. (MS)
 B-84, ○ juv. 2-VI-26, Stockholm, + 15-II-27, Barneveld-g. (MS)
 T-7.182, ○ juv. 30-V-41, Skåne, + 8-III-42, Gendringen-g. (MS)
 TA-7.105, ○ ad. 19-IV-47, Småland, + 0-XI-47, Nijkerk-g. (MS)
 TA-7.608, ○ juv. 3-VI-47, Dalarna, + 22-V-48, Niershuur-g. (MS)
 TA-6.751, ○ ad. 5-IV-46, Småland, + 5-I-49, 30 km ZO v. Utrecht-u. (MS)
 TB-6.805, ○ ad. 16-III-50, ibidem, + 0-II-51, Schore, Z. Bev.-z. (MS)
 TA-6-711, ○ ad. 4-IV-46, ibidem, + 6-III-47, Dongen-NBR. (MS)

Göteborg.

- D-42.430, ○ ad. 29-III-52, ibidem, + medio-IV-55, Appelscha-FR. (ML)

¹⁾ De nummers corresponderen met die in „De Nederlandsche Vogels”. Het Rijksmuseum in Stockholm was zo vriendelijk een lijst te zenden van alle in Nederland aangetroffen door dat Museum geringde vogels, die niet voorkomen in „Terugvondsten” no. 1—26 of in de daaraan voorafgaande „Korte Mededelingen”. Deze gevallen (totaal 82) zijn in dit verslag opgenomen. Gaarne betuigen wij de Directie van het Museum in Stockholm daarvoor onze hartelijke dank. Abbreviations, used in this Report: ML: Museum of Natural History, Leiden; MS: Rijksmuseum Stockholm; B-tK: G. BOSCH (Museum of Natural History, Leeuwarden) and C. G. B. TEN KATE.

Provinces of the Netherlands: GR: Groningen; FR: Friesland; DR: Drente; ov: Overijssel; G: Gelderland; NH: Noord-Holland; ZH: Zuid-Holland; u: Utrecht; z: Zeeland; NBR: Noord-Brabant; L: Limburg; NOP: Noordoostpolder.